

EU:s säkerhetspolitiska roll: från säkerhetsgemenskap till säker gemenskap

Inträdesanförande i Kungl Krigsvetenskapsakademien avd V den 23 mars 2010 av Magnus Ekengren

VI LEVER I TIDER av paradigmskiften. Thomas Kuhn, som är den stora tänkaren på området, förklarar hur ett skifte går till. Det gamla paradigmet bleknar bort när dess underliggande antaganden och värdegrund inte längre kan förklara ett ökande antal empiriska paradoxer¹. I takt med att gamla idéer och traditionell praktik inte visar sig motsvara verklighetens krav, vinner gradvis nya idéer inträde ända till den punkt då dessa ackumulerats till en sådan kritisk massa där hela gemenskapen skiftar till det nya paradigmet. Skiftet bygger på att en spjutspets av tänkare enträget går före och söker vinna nya anhängare till det nya paradigmet.

Denna akademi utgör i mina ögon en sådan spjutspets för det paradigmskifte vi i den svenska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska gemenskapen för närvarande genomlever.

Ett av det bästa uttrycken för detta är de anföranden som givits av de akademikollegor som just inträtt före mig i denna akademi. Michael Moore förklarade i oktober 2009 skiftet av grundbult för vårt nationella försvar: från fredandet av territoriet till internationella insatser.

Lars Bergström visade hur den nya Högre stabsofficersutbildningen utgör ett skifte till ett program som kombinerar utbildning och bildning för en förmåga att kunna ingå i staber inom ramen för multinationella och militära operationer.

Jan Nygren övertygade oss om att det inte längre föreligger några specifikt svenska utrikes- och säkerhetspolitiska motiv till vår vapenexport. Vi är ett europeiskt land bland andra.

Kjell Engelbrekt visade att vi kommit längre än vad många tror i paradigmskiftet vad gäller alliansfriheten. En sammanhållande tråd för dessa tidigare anföranden är att den Europeiska unionen ses som central orsak till dagens paradigmskifte i Sverige. Det jag själv har fascinerats av de senaste åren är att söka förstå denna drivkraft. Det som gör det extra intressant är att även EU genomgår ett paradigmskifte alltsedan 1990-talets mitt. Syftet med mitt anförande är att diskutera vari detta skifte består.

EU:s pågående paradigmskifte

EU utgjorde redan på 1950-talet en spjutspets för ett paradigmskifte. Unionens unika framgång bestod i att den hjälpte de väst-europeiska staterna att bryta mönstret att planera sin säkerhetspolitik och sitt försvar i enlighet med de lärdomar som dragits från det sist utkämpade kriget. Istället för att se tillbaka och planera för säkerhet gentemot varandra skapades en europeisk säkerhetsgemenskap där krig är otänkbara. Nyttänkandet låg huvudsakligen i metoderna för att nå de långsiktiga målen. Det geniala låg i

att EU skapade säkerhet genom att inte tala om säkerhet; utan istället om gemensam produktion av stål och kol samt institutioner för konfliktlösande och ekonomisk integration.

Till följd av dagens förändrade hotbild, med internationella och gränsöverskridande snarare än mellanstatliga hot, har frågorna kring den fortsatta utvecklingen av EU:s säkerhets- och försvarspolitik kommit att ställa EU och dess medlemsstater inför vägval av samma grundläggande natur som för femtio år sedan.

Målsättningen är redan klar och tydlig: det är att skapa en aktiv, uttalad säkerhetspolitik; att ta Unionen från en europeisk säkerhetsgemenskap till en säker gemenskap som bidrar till att skydda såväl EU:s medborgare och samhällen som att bygga 'säkra gemenskaper' – stater såväl som regioner – ute i världen för skyddet av samma värden. Detta ställer lika stora krav på visionärt ledarskap samt nytänkande kring metoder och institutioner som vid EU:s skapande.²

Förväntningarna är stora. I en undersökning av vilken organisation (nationalstaten, FN, Nato etc) som av medlemsstaternas säkerhetspolitiska elit anses bäst lämpad att klara "2000-talets kriser" hamnade EU i topp vad gäller 8 av de 10 främsta hoten.³ I samtliga Eurobarometrar sedan ett tjugotal år hamnar säkerhet och försvar främst av alla områden vad gäller stödet för ökat EU-samarbete hos Europas allmänhet.

Hur har då EU mött denna utmaning? Har man levt upp till rollen som spjutspets även i det nya säkerhetspolitiska landskapet?

Både ja och nej.

Ja, vad gäller målsättningar: EU har satt mål för militära och civila krishanteringskapaciteter, antagit den Europeiska säkerhetsstrategin (2003) och en Strategi för inre säkerhet (2010). Lissabonfördraget har med-

fört att medlemsländerna nu har tillgång till en särskild solidaritetsklausul (art 222) för ömsesidigt stöd i händelse av terroristattacker och naturkatastrofer som hotar "demokratiska institutioner" och "civilbefolkningen". Klausulen om "väpnat angrepp" inom den Gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, GSFP, (art 42 (7)) ligger nu till grund för medlemsstaternas stöd till varandra. EU:s målsättning är att bidra till ett all-europeiskt säkerhetstänkande kring globala hot och Europas försvar inklusive medlemsstaternas samhällssäkerhet.

Nej, EU har inte presenterat lika starka idéer vad gäller metoderna att nå sina mål som man gjorde på femtiotalet. Detta tror jag kan förklara att vi ännu inte uppnått den kritiska massa hos medlemsstaternas beslutsfattare och tänkare som krävs för att tippa över till en tilltro till EU-lösningar. Detta exemplifieras av att samtliga säkerhetspolitiska samarbetsområden idag präglas av "metoddiskussioner". Områden där det helt klart står och väger och där kravet på nytänkande och innovationer är stort. Detta är inte förvånande. Samordningen av medlemsstaterna sker i grunden av de institutioner som byggdes på 1950-talet för säkerhetsgemenskapen, ej för internationell modern krishantering och samhällssäkerhet.

För att bara nämna några centrala områden:

1. Medlemsstaterna betonar att EU måste uppfattas som en aktör med ett samlat budskap. Lissabonfördraget ger nya institutionella ramar men inga svar på hur man bäst främjar den "gemensamma strategiska kultur" som eftersträvas.

Metoddiskussionerna går höga: vissa stater anser att det är bra att nu även

EU-kommissionen förs in under GUSP:s, Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, auktoritet tack vare utnämningen av den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Andra har framhållit att syftet med unionen alltid har varit att omvandla europeisk utrikes- och säkerhetspolitik till EU-inrikespolitik och därför motsatt sig att underställa motorn för denna process – EU-kommissionen – EU:s utrikespolitiska struktur. Det är genom ”gemenskapsmetoden” EU kunnat stå modell för andra regioner i världen.

Kraven på nytänkande är av gigantiska mått. Frågan är i vilken grad Catherine Ashton kommer att kunna överbrygga spänningen mellan inre och yttre säkerhet, och mellan överstatlighet och mellanstatlig samordning.

Det är i framtiden kanske inte främst en europeisk utrikesminister som kommer att behövas för att hantera frågor kring unionens säkerhet utan snarare en europeisk inrikesminister eller en minister som globalt verkar för regionala lösningar och integration i EU:s anda och som ansvarar för interregional och multilateral samverkan (EU-AU, EU-ASEAN, EU-NAFTA, EU-FN, EU-NATO)?

Den regionala betoningen är extra viktig då den sannolikt är den mest lovande säkerhetspolitiska ”metoden”, utöver fortsatt EU-utvidgning. Dagens interregionala samarbete går fram med stormsteg och pekar mot något nytt. Samarbetet EU-AU, Afrikanska Unionen, har idag resulterat i att AU söker främja afrikansk integration, och att AU bygger upp ett ASFP helt efter modell på GSFP.

2. Det har varit svårt att få medlemsstaterna att enas kring vilka militära kapaciteter som EU kommer att behöva i framtiden.

Det är fortfarande nationella perspektiv som avgör förmågebidragen till EU. Det är svårt att föra in ett sant europeiskt synsätt för en bättre arbetsfördelning mellan medlemsstaterna.

De senaste idéerna från EU:s försvarsbyrå om att utveckla EU-förmågor i direkt samverkan med medlemsstaternas försvarsdepartement och försvarsmakter är lovande.

Genom en ”bottom-up” approach söker man gemensamt lista de kapaciteter som EU kan behöva i ett längre perspektiv (”Long term vision 2025”). Varje försvarsdepartement fick välja 12 av 24 kapaciteter föreslagna av byrån. De tre mest ”kryssade” ska nu prioriteras av EU.

3. Insatsgrupperna (battle groups) har lett till omvandling av de nationella försvarsmakterna i en gemensam riktning. Men har ej använts. Nu gäller frågan om hur de ska kunna användas mer flexibelt.

I mångt och mycket är detta en metodfråga som idag bl a handlar om huruvida endast delar av en grupp ska kunna användas i specifika fall, samt om grupperna även ska kunna användas för exempelvis humanitära – och evakueringsinsatser.

4. Det är även svårt att uppfylla de kapacitetsmål som satts på det civila området inom GSFP. Medlemsstaterna har ej i tillräcklig omfattning kunnat tillhandahålla personal med lämplig bakgrund och utbildning.

I syfte att stärka förmågan att bidra med personal till civila insatser har medlemsstaterna påbörjat ett arbete med att upprätta ”nationella strategier” för rekrytering och utbildning.⁴ Andra idéer rör metoder för snabbare finansiering, permanenta lager för utrustning, nya

modeller för rekrytering samt civil-militär förmågeutveckling. Ett närmare samarbete mellan ESFP och EU:s rättsliga och inrikespolitiska samarbete är tänkt att bana väg för ”Rule of law”-stöd som omfattar hela rättskedjan.

5. Den organisatoriska, legala och tekniska variationen mellan medlemsstaterna på civilskyddsområdet (räddningstjänst) påverkar EU:s möjligheter att agera effektivt vid kriser.

Nytänk: införandet av ett nytt system med noggrant specificerade nationella moduler för ömsesidig hjälp, 2007, är ett försök att överbrygga delar av detta.

Slutsatsen är att unionen kan behöva söka nya former för samarbetet som i högre grad beaktar och även drar fördel av den nationella variationen.

6. På samhällssäkerhetssidan råder det stora variationer mellan medlemsländernas interna organisation. EU:s terroristsamordnare har haft stora svårigheter med att få medlemsstaterna att gå i takt i det snabbt växande rättsliga samarbetet och den gemensamma kampen mot brottslighet och terrorism (där många EU-förslag redan föreligger men implementeras i alltför låg grad). Lagstiftningen skiljer sig mycket i de 27 länderna.

Vad gäller gränsöverskridande brottslighet, terrorism, yttre gränskontroll har man en lång väg att gå för att bygga den förtroendebas som krävs för gemensamma resurser, ömsesidigt erkännande av lagstiftning samt delegering till EU och andra medlemsstaters förvaltningar som innebär utländsk myndighetsutövning på nationellt territorium.

Metoderna är idag många inom de skilda sektorerna. Det finns ej några sektorsövergripande strategier och me-

toder för att stärka EU:s samhällssäkerhet. Det finns ett stort behov av idéer.

7. Med Lissabonfördraget har vi fått artikel 42 i händelse av väpnat angrepp och solidaritetsklausulen artikel 222 i händelse även av terroristangrepp och naturkatastrof. I vilken omfattning kan medlemsstaterna verkligen förlita sig på EU? Och kommer samverkan fungera i praktiken?

I en EU-kontext av stark integration kan dessa klausuler både ses som bindande åtaganden som gäller redan idag men kanske främst som långsiktiga målsättningar. Frågan är då: med vilka metoder kan man få medlemsstaterna att långsiktigt bygga upp ömsesidig tillit och tilltro samt effektiv samordning och gemensamma resurser?

Solidaritetsklausulen pekar framåt.⁵ Den bygger vidare på unionens grundkärna och innehåller en rad framåtsyftande element som kan bidra till en upplösning av gränsen mellan EU-”intern” och ”extern” säkerhet och krishantering och därmed till ett gränsöverskridande försvar. Men ånyo: vilka metoder ska främja den integration av medlemsstaterna som kan omsätta klausulen i praktiken?

Varför är metoderna så centrala?

Den stora risk EU idag löper är att de säkerhetspolitiska målsättningarna inte kan följas upp med erforderliga kapaciteter. Ett växande ”expectation – capability gap” skulle kunna äventyra unionen och samarbetet som helhet!

Man kan naturligtvis säga att vad som saknas i grunden är politiskt ledarskap som kan driva paradigmskiftet och ge legitimitet (som på 50-talet).

Men jag vill ändå hävda att det politiska stödet för ett paradigmskifte allvarligt försvagas till följd av att det saknas bärande idéer för hur de stolta målsättningarna ska förverkligas i praktiken. Den politiska pedagogiken lider av att det saknas övertygande idéer och övergripande strategier kring hur man ska uppnå gemensamma mål i en globaliserad värld.

Det är sant att medlemsstaterna ej är lika mottagliga för förändring som under 1950-talet. De är relativt starkare idag än då. Men samtidigt: i krisen tycks viljan finnas. Se på den ekonomiska krisen som nu verkar göra medlemsstaterna beredda till ett långtgående uppgivande av nationell suveränitet i form av steg mot en gemensam finanspolitik.

Problemet är att medlemsstaterna är mottagliga för en starkare EU-roll under perioden just efter krisen – t ex efter Balkankrigen, efter tsunamin – men har svalnat när de konkreta förslagen om mer beslutandemakt och resurser till unionen väl presenteras.

Det saknas metoder och institutioner som kan bevara de gemensamma erfarenheterna från krishantering och systematiskt bygga in en europeisk dimension i nationell försvarsplanering. Det saknas ett institutionellt minne på vilket tillit och förtroende mellan medlemsstaterna kan byggas samt strategier för framtida krishantering kan grundas. Jean Monnets nyckelcitrat är (1962: 26):

One impression predominates my mind over all others. It is this: unity in Europe does not create a new kind of great power, it is a method of introducing change in Europe and consequently in the world. ... the Europeans have built up the European Community precisely in order to find a way out of the conflicts to which the nineteenth-century philosophy gave rise.

I ljuset av detta citat kan man sammanfatta läget i det pågående paradigmskiftet som en motsättning mellan två synsätt. Enligt det första synsättet bedöms EU:s roll i första hand utifrån det mervärde det kan ge till existerande nationella system och resurser.

Enligt det andra synsättet (Monnets credo) ses EU som en metod för att förändra medlemsstaterna, så att de bäst bidrar till unionens samlade säkerhet. Här bedöms EU:s roll i termer av vilket mervärde den ger till europeisk säkerhet eller ännu hellre internationell. Det är det första synsättet på utvecklingen av EU:s roll som hittills dominerat de flesta medlemsstaternas agerande på områden såsom civilskydd, hälsa, skydd av kritisk infrastruktur och underrättelsesamarbete.

Men det sker paradigmskiften i mindre skala, sektorsvis. Ett exempel:

Medlemsstaterna var initialt relativt motvilliga att bidra med polisiära resurser till första ESFP-missionen i Bosnien och Hercegovina 2003 (EUPM). Man såg ej något starkt ”mervärde” till nationell säkerhet. Men efter en period förändrades bilden på ett ”paradigmatiskt” sätt. Intresset växte på justitiedepartement och polismyndigheter i medlemsstaterna och resulterade efter ett halvår i ett gott gensvar på EU:s förfrågan om nationella experter på organiserad brottslighet. En ”kritisk massa” hade förstätt att drogsmuggling och brottsyndikat som hotar EU:s huvudstäder bekämpas effektivast genom att hantera problemet i de länder där verksamheten kan antas ha sin upprinnelse.⁶ Frågan blev: hur mycket säkerhet får medlemsstaterna på hemmaplan för pengar som investeras på Balkan genom EU?

Detta visar den avgörande skillnaden mellan de två synsätten.

Det var inte en beräkning av ”EU:s mervärde” i förhållande till existerande nationella förmågor som ledde till dagens euro-

Jean Monnet och 'Europas fader' Robert Schuman

peiska säkerhetsgemenskap. Nyckeln till framgång har varit medlemsstaternas beredskap att tänka nytt i grunden och omorganisera sina förvaltningar så att de främjar EU:s säkerhet och därigenom nationell säkerhet. Tänk bara på den dag på 1950-talet då det franska försvarsdepartementet stängde sin avdelning för försvarsplanering gentemot Västtyskland – och motsvarande förändringar i Västtyskland.

Liksom på 1950-talet handlar dagens EU-säkerhet mycket om att medlemsstaterna själva måste vara beredda att bryta upp eller omdefiniera sektorsgränser på hemmaplan. Gränserna mellan intern sårbarhet och extern säkerhet, mellan försvars- och polismakten, mellan militär och civil underrättelsetjänst, mellan Försvarsdepartementet, Justitiedepartementet och Utrikesdepartementet, mellan försvarspolitik, beredskapsfrågorna och räddningstjänsten, mellan statlig, regional och lokal nivå och, inte minst, mellan säkerhets- och utvecklingspolitik. Vägledande bör vara frågan: Hur höjs den samlade europeiska beredskapen på bästa möjliga sätt?

Den gemensamma kol- och stålproduktionen gav inget mervärde alls till existerande nationella försvarskapaciteter i de sex grundarländerna. Men den gav verkligen ett mervärde till europeisk fred och säkerhet!

“Je m’en fiche de l’acier et le charbon”, så länge det långsiktigt bidrar till ömsesidig tillit till lösning av konflikt med icke-våldsmetoder, som Monnet deklarerade. För att omformulera Monnet för detta millenium:

Europeans should build up the EU precisely in order to find a way out of the constraints put by the nation-states’ borders and sovereignty concerns on their capacity to help each other out in times of international and transboundary crisis.

Med nya metoder mot ett nytt paradigmskifte

Vi har nu åtminstone några ledtrådar till förståelsen för vad som bör göras för att snabbare nå en kritisk massa för ett paradigmskifte.

Medlemsstaterna bör ägna mindre tid åt att analysera exakt på vilket sätt EU stärker och kompletterar deras redan befintliga säkerhets- och försvarssystem, och istället börja tänka systematiskt och innovativt kring europeiska metoder som:

- A dels bryter ned legala, finansiella och tekniska hinder för samarbete, d v s ger praktiska förutsättningar för solidaritet vid europeisk kris och effektiva humanitära insatser globalt
- B dels bidrar till ökad tillit och förtroende mellan medlemsstaterna.

A Metoder för att bryta ned hinder för samarbete

Unionens kapacitet för att bryta ned barriärer mellan medlemsstaterna är unik. Den är själva essensen i EU:s historiska framgång. De första 50 åren bidrog EU-kommissionen till att bryta ned handelshinder. Idag bör den få i uppgift att bryta ned hindren för gemensam kriskapacitet och ömsedigt bistånd i händelse av gränsöverskridande kris och angrepp av utanförstående aktörer.

EU bör ta initiativ till en utredning av vilka förändringar i medlemsstaterna som krävs för EU:s samlade säkerhetspolitik. Denna kunde inspireras av 1980-talets rapport om “The cost of non-Europe” på ekonomins område, där man beräknade vad medlemsstaterna förlorade på att inte fördjupa den inre marknaden och stärka den gemensamma konkurrenskraften.

I samma anda skulle Kommissionen idag kunna ges i uppgift att beräkna kostnaden av "icke-Europa" på säkerhetens område. Eller kanske bättre "The Cost of in-secure Europe". Hur mycket kostade samarbetshindren, icke-samarbetet, under tsunamikrisen 2004? Eller svårigheterna för samarbetet under översvämningarna i Centraleuropa 2002? Eller oförmågan att sända EU-trupp till Sudan 2005? Vad är kostnaden för medlemsstaternas (hitintills) svaga bidrag till EU:s polis- och Rule of law-mission i Afghanistan? Vad är priset för EU:s svaga förebyggande arbete för gränsöverskridande kriser i Europa?

På detta sätt får vi både en systematisk genomgång av vilka praktiska förändringar som krävs för att underlätta givande såväl som mottagande av bistånd. Vi skapar även ett momentum för EU:s arbete till följd av en ökad tydlighet vad gäller kostnaderna för att behålla snäva nationella säkerhetskalkyler.

På samhällssäkerhetssidan bör kommissionen ges i uppdrag att analysera på vilka områden som det krävs harmonisering (legal såväl som teknisk), och på vilka det räcker med ömsesidigt erkännande av nationell lagstiftning och reglering.

Kommissionen bör hjälpa länderna att finna system för gemensam finansiering som undviker att vi hamnar i situationer där medlemsstaterna tvekar på en medel och kräver återbetalning för krisinsatser från drabbad stat. Något som idag inte gagnar solidaritetskänslan.

B Metoder för att skapa långsiktig tillit

En genomgående faktor för ett stort antal av de områden och problem som nämnts är svagheten vad gäller tillit och förtroende mellan medlemsstaterna. Det är här be-

hovet av nytänkande kring metoder är tydligast. Hur får man medlemsstaterna att gå åt samma håll och bygga lojaliteter till den grad att de målsättningar som inte minst Lissabonfördraget ger uttryck för kan bli verklighet på lång sikt?

Frågan är vilka nya samarbetsformer som kan underlätta ett gemensamt beredskapsarbete som endast i begränsad grad kan lagstiftas fram eller samordnas från högsta politiska nivå i GUSP-organen. Hur ska man kunna skapa tryck "underifrån" på medlemsstaterna och ansvariga aktörer för att skapa den mänskliga och organisatoriska kapacitetsbyggnad över gränserna som är nödvändig för hantering av komplexa kriser? Det nationella samhällsskydds- och beredskapsarbetet är ofta i hög grad decentraliserat – och i många avseenden ligger förmågorna i privata händer.

Detta kommer sannolikt att kräva nytänkande kring möjligheten av mer djupverkande riktlinjer och metoder för att få berörda aktörer att dra åt samma håll i samtliga medlemsstater.

Utökad gemensam utbildning är naturligtvis ett första steg. Ett komplement är att låta unionen anta "EU-beredskapsriktlinjer" som kan tjäna som normskapande grund för ett framväxande europeiskt "samhällsförsvar".⁷ Tanken är att medlemsstaterna ska söka uppfylla dessa genom genomförandet av nationella handlingsplaner som omfattar även regional och lokal nivå.

Politiskt tryck kan skapas genom gemensam årlig utvärdering (av kommissionen och rådet) och möjligheten att anta EU-rekommendationer till enskilda medlemsstater som inte gör tillräckligt för att uppnå EU:s riktlinjer. En fråga är här hur man ska finna de kriterier som ska ligga grund för beredskapsjämförelsen mellan medlemsstaterna.

Denna metod skulle möjliggöra att länderna jämförs med varandra på ett icke förpliktande sätt, liksom i den s k öppna samordningsmetoden på de ”välfärdspolitiska områdena”.

En central fråga är även på vilket sätt EU:s kandidatländer och grannländer bäst kan involveras i dessa processer och hur USA och Ryssland kan länkas samman med EU i detta avseende.

Visionen för detta arbete skulle kunna vara: “To make Europe the most open, safe and efficient security provider of the world towards 2020”.

Avslutningsvis

En starkare betoning av europeisk solidaritet och mervärde kan ge unionen en möjlighet att internationellt återta ledningen i

skapandet av post-nationella säkerhetsgemenskaper. Karl Deutsch definierade en säkerhetsgemenskap som en gemenskap där medlemmarna lever i den absoluta övertygelsen att konflikter löses med icke-våldsmetoder.

Kanske kommer vi i framtiden att kunna definiera en europeisk säker gemenskap som en gemenskap där medlemmarna lever i visshet om att övriga medlemmar solidariskt bistår varandra i skyddet av samhällets grundläggande värden och funktioner och i humanitära internationella skyddsinsatser. I en sådan gemenskap kommer det att vara av största vikt att Sverige deltar så aktivt som möjligt, inte minst i utvecklingen av nya samarbetsmetoder.

Författaren är docent och verksam vid Försvarshögskolan. Han är ledamot av KKrVA.

Noter

1. Kuhn, Thomas S: *The structure of Scientific Revolutions*, The University of Chicago Press, Chicago 1962, third edition 1996.
2. Jmf bl a Allen, D & Smith, M: "The European Union's Security Presence: Barrier, Facilitator, or Manager?" i Rhodes, Carolyn (red): *The European Union in the World Community*, Lynne Rienner Publishers London 1998. "What kind of Power? European foreign policy in perspective", Special Issue of *Journal of European Public Policy*, Vol 13, No 2 2006. Sjursen, H: "Security and defence" i Carlsnaes, W; Sjursen, H och White, B (red): *Contemporary European Foreign Policy*, Sage, London 2004. Lenzi, G: "Defining the European security policy" i Zielonka, J (red): *Paradoxes of European Foreign Policy*, The Hague, Kluwer, 1998, pp. 111-14. Möller, Björn: *The EU as a Security Actor*, Danish Institute of International Affairs, Report 2005:12 <http://www.diis.dk/sw17483.asp> Ginsberg, R H: *The European Union in World Politics: Baptism of Fire*, Rowman & Littlefield, Lanham, Md 2001.
3. De hot som eliten hade att ta ställning till var: etniska konflikter, migrationstryck, miljöhot, trafficking, kriminalisering av ekonomin, terrorism mot staten, kritisk infrastruktur, cyber, krig mot försvarsstrukturer, cyber-krig mot kommersiella strukturer, nukleär attack, biologisk, kemisk attack. Kirchner, E: "European Security Trends", Jean Monnet/Robert Schuman Paper Series, no 3, 2003.
4. Regeringens skrivelse 2007/08:51. "Nationell strategi för svenskt deltagande i internationell freds och säkerhetsfrämjande verksamhet."
5. Sundelius, Bengt: "The seeds of a functional security paradigm for the European Union", Paper presented at the Second Pan-European Conference on EU Politics of the ECPR Standing Group on European Union Politics.
6. Se Dwan, Renata: "Capabilities in the civilian field", Speech at the Conference on the European Union Security Strategy: Coherence and Capabilities, Working Group 2, Capabilities, Swedish Institute of International Affairs, Stockholm, 20 okt 2003, URL
7. Ekengren, Magnus: "New Security Challenges and the Need for New Forms of EU Cooperation", *European Security*, 2006.